

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ФИЛОЛОГИЯ, ӘДЕБИЕТТАНУ ЖӘНЕ ӘЛЕМ ТІЛДЕРІ ФАКУЛЬТЕТІ
ШЕТЕЛ ФИЛОЛОГИЯСЫ ЖӘНЕ ЖАЛПЫ ТІЛ БІЛІМІ КАФЕДРАСЫ

(ҚАЗАҚСТАН)

АБЫЛАЙ ХАН АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР ЖӘНЕ ӘЛЕМ ТІЛДЕРІ УНИВЕРСИТЕТІ
(ҚАЗАҚСТАН)

ШЫҒЫС ЕУРОПА БОЙЫНША ГИСЕН ОРТАЛЫҒЫ
(ГЕРМАНИЯ)

НИТРАДАҒЫ ФИЛОСОФ КОНСТАНТИН АТЫНДАҒЫ УНИВЕРСИТЕТ
ФИЛОСОФИЯ ФАКУЛЬТЕТІ

АҒЫЛШЫН ТІЛІ ЖӘНЕ АМЕРИКАНИСТИКА КАФЕДРАСЫ
(СЛОВАКИЯ)

ҚАЗАҚ МЕНЕДЖМЕНТ, ЭКОНОМИКА ЖӘНЕ БОЛЖАУ ИНСТИТУТЫ
(АҚШ - ҚАЗАҚСТАН)

«Тіл және мәдениаралық қатынас» атты II Халықаралық ғылыми-теориялық конференциясының материалдар жинағы

КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
ФАКУЛЬТЕТ ФИЛОЛОГИИ, ЛИТЕРАТУРОВЕДЕНИЯ И МИРОВЫХ ЯЗЫКОВ
КАФЕДРА ИНОСТРАННОЙ ФИЛОЛОГИИ И ОБЩЕГО ЯЗЫКОЗНАНИЯ
(КАЗАХСТАН)

КАЗАХСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ И МИРОВЫХ ЯЗЫКОВ
(КАЗАХСТАН)

ГИСЕНСКИЙ ЦЕНТР ПО ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЕ
(ГЕРМАНИЯ)

УНИВЕРСИТЕТ КОНСТАНТИНА ФИЛОСОФА В НИТРЕ
ФАКУЛЬТЕТ ФИЛОСОФИИ

КАФЕДРА АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА И АМЕРИКАНИСТИКИ
(СЛОВАКИЯ)

КАЗАХСТАНСКИЙ ИНСТИТУТ МЕНЕДЖМЕНТА, ЭКОНОМИКИ И ПРОГНОЗИРОВАНИЯ
(США-КАЗАХСТАН)

Сборник материалов

**II Международной научно-теоретической конференции
«Язык и межкультурная коммуникация»**

KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY AFTER AL-FARABI
FACULTY OF PHILOLOGY, LITERATURE STUDIES & WORLD LANGUAGES
DEPARTMENT OF FOREIGN PHILOLOGY AND GENERAL LINGUISTICS
(KAZAKHSTAN)

KAZAKH UNIVERSITY OF INTERNATIONAL RELATIONS AND WORLD LANGUAGES AFTER ABYLAI KHAN
(KAZAKHSTAN)

GIESSENER ZENTRUM OESTLICHES EUROPA
(GERMANY)

CONSTANTINE THE PHILOSOPHER UNIVERSITY IN NITRA
FACULTY OF ARTS, DEPARTMENT OF ENGLISH AND AMERICAN STUDIES
(SLOVAKIA)

KAZAKH INSTITUTE OF MANAGEMENT, ECONOMICS AND PROGNOSTICS
(USA-KAZAKHSTAN)

**Collected articles of II International
Scientific-Theoretical Conference
«Language and intercultural communication»**

26-27

Сәуір – Апрель – April

Алматы

Қазақ университеті, 2013

Общелитературные слова, которые в языке химии приобрели значение термина, образуют сочетания определенной группой слов, приобретая, при этом, значение слов-терминов: *периодический закон, закон сохранения массы, гомогенная реакция, гетерогенная реакция, эндотермическая реакция, экзотермическая реакция, молярная масса, атомная масса, процесс гибридизации, процесс кристаллизации, процесс горения*. Специфика языка химии заключается в широком использовании химических величин, их характеристик, формулировании законов, теорий, для описания и объяснения химических явлений химия пользуется своей терминологией. Химические термины – это точные названия, «имена понятий» объектов, их свойств и химических процессов. Успешное овладение языком химической науки способствует формированию знаний на вводимой на уроке новой терминологии.

Проведенный анализ, показал, что в терминологическом составе языка химии наблюдается большое количество интернациональных единиц. Абсолютное большинство заимствований приходится на долю латинского и греческого языков. Так, например, из латинского языка в химическую терминологию перешли такие термины как *реакция, дискретность, протон, нейтрон, молекула, микромир, вакуум, диффузия, инерция, материя, макромир, постулат*; а из греческого языка – *кристалл, магнит, манометр, механика, физика, электрон, атмосфера, барометр, анализ и др.*

Встречаются заимствования также из немецкого, французского, английского языков, но в малом количестве: *батарея* (франц.), *газ* (франц.), *грамм, клапан, масштаб* (немец.), *ньютон, статор* (англ.).

Анализ научных текстов, предназначенных для студентов- химиков, позволил выявить важнейшие морфологические элементы, которые наиболее типичны для химической терминологии:

Следует отметить, что большое количество химической терминологии образовано при помощи суффиксов: **-ни/-ани** (*плавление, кипение, изменение, соединение, разложение, образование, замещение, основание, возрастание, охлаждение, превращение, парообразование*), **-ость/-есть** (*растворимость, ковкость, жидкость, насыщенность, плотность, зависимость*), **-к** (*установка, прокатка, разбивка, обработка, перегонка, прослойка*), **-ств** (*воспроизводство, устройство, средство, свойство*), **-ация** (*реакция, кристаллизация, гибридизация, радиация, поляризация, фильтрация, нейтрализация, конденсация*), **-ник** (*проводник*), **-ик** (*диэлектрик*), **-тель** (*восстановитель, исследователь, окислитель, носитель, разделитель, двигатель, усилитель, замедлитель, множитель*), **-атор** (*конденсатор, генератор, вибратор*), а также префиксоидов латинского и греческого языков: приставки *микро-* (греч.) – *макро-* (греч.) – указывают соответственно на малую и большую величину или раз чего-либо, например, *микрофон; макромолекула, микрочастицы, микроскоп*; приставка *мили-* (лат.) обозначает «тысячу» и является единицей физической величины, например, *миллиграмм, миллиметр*; приставка *кило-* (греч.) несет значение «тысяча» и служит наименованием единиц физической величины – *килограмм, киловатт*; приставка *анти-* (греч.) обозначает «против», например: *антивещество, античастицы, антигель, антиаппетит*; приставка *диа-* (греч.) обозначает «через, сквозь», например, *диэлектрики, диамагнетизм*; приставка *де-* (греч.) обозначает «удаление», например, *демодуляция, десорбция, деполаризация*; приставка *деци-* (лат) означает «десять», например, *дециметр, децибел* и т.д.

Действия, направленные на работу с терминами можно определить по следующему алгоритму:

- первый этап – чтение учебно-научного текста по специальности;
- второй этап – словарная работа;
- третий этап – расшифровка термина через его дефиницию.

Таким образом, мы пришли к выводу, что терминологическая лексика в подязыке специальности имеет специфические особенности. Для сознательного усвоения химической терминологии студентами требуется глубокое знание этимологии и значения наиболее употребительных греческих, латинских и арабских заимствований т.е. постоянных терминообразующих единиц, которые конкретизируют термин и определяют его содержание. Информационное воздействие языка на человека очень велико. Оно может носить положительный или отрицательный заряд в зависимости от целевой установки. В связи с этим возрастает также роль терминологии в формировании научного мировоззрения, так как в современный период процесс именовании специальных понятий приобретает все большую актуальность.

1. Новикова Е.Г. и др. Языковая личность топ-менеджера современного технического университета как дидактическая модель в языке подготовки выпускника элитного технического образования // Мир русского слова и русское слово в мире: Материалы XI конгресса МАПР. Sofia: Heron press, 2007.

2. Сачков Ю.В. Научный метод: вопросы его структуры. Текст // Вопросы философии. – 1983. – № 2.

3. Лейчик В.М. Проблемы отечественного терминоведения // Вопросы филологии. – 2000. – № 2(5).

4. Лейчик В.М. Терминоведение. – М.: Книжный дом «Либроком», 2009.

5. Митрофанова О.Д. Научный стиль речи: проблемы обучения. – М.: Русский язык, 1985.

6. Кожин А.Н. Функциональные типы русской речи. – М.: Высшая школа, 1982.

ОҚУ ҮДЕРІСІНДЕ БІЛІМ АЛУШЫНЫҢ «ӨЗДІК ЖҰМЫСЫН» ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

М.А. Жапабекова, Д.Б. Рскелдиева

Қазақстан, Алматы, эл-Фараби атындағы ҚазҰУ
magulsim@mail.ru, r.dana.88@mail.ru

Тірек сөздер: кредиттік жүйе, білім алушы, үздіксіз білім алу, өзіндік жұмыс, шығармашылық белсенділік

Бүгінгі заманның сұранысына орай терең ойлап, алдына мақсат қойып, өз бетінше жұмыс атқара алатын маман кадрларды дайындау кредиттік жүйе бойынша білім берудегі – негізгі талап. Осы талапқа сай жеке тұлға бағытталған білім берудің кредиттік технология жүйесі – білім алушының өзінен білім алуға бейімділігі

дамытатын, шығармашылық негізін қалыптастыратын, өзін-өзі тәрбиелеуге жол ашатын, білім алууды өз қажетіне қарай мүмкіндігіне қарай икемдеп оқытатын оқу үдерісі болып табылады.

Білім алушылардың ойлау деңгейі, білімді игеру қабілеті, дүниетанымдық қызметі тұрғысында өзіндік қызығушылықтарын ұйымдастырып, белсенділік ұстанымын нақты жүзеге асырудың маңызы зор. Бұл мәселе зерттеуші ғалымдар, мысалы, Ястребова Е.Б., Бабанский Ю., Ерецкий М.И., Гарунов М.Г., Блохина Р.А., Сабодашев В.П., Воробейский А., М. Махмутовалардың т.б еңбектерінде үлкен мән беріліп, терең жазылған. Бұл зерттеулердің негізгісі – білім алушылардың теориялық және тәжірибиелік білімді саналы игеріп, интеллектуалдық қызмет жасай білуге бағытта болып табылады.

Оқу үрдісінің бір түрі болып табылатын «өздік жұмыстың» өзіндік тақырыптық мазмұны, орындалатын және бағаланатын мерзімі, оны ұйымдастырудың әдісі мен құралдары, бағалау мөлшері, ағымдық, аралық және соңғы бағалау рейтингтегі алатын рөлі, ең бастысы білім берудегі нәтижесі болуы керек. Сонымен бірге білім алушылардың жай ғана беріліп жатқан дайын біліммен қарулануы қана қоймай, білімді тауып, ізденіп алуына, яғни олардың өз бетінше жұмыс істеп, оқи білуге үйрету, білім алушының дәріс кезінде алған теориялық білімдерін практикаландырып және тұжырымдар жасай отырып, оларды тәжірибеде қолдануға үйретуді маңызды деп ойлаймыз. Өзіндік жұмыстың маңыздылығы туралы К.Д. Ушинский былай деген: «өз бетінше жұмыс – оқытуда жетістікке жеткізудің бірден-бір жолы. Себебі өз бетінше жұмыс білім алушыға «оқытушының көмегінсіз» жаңаны табуға, білуге ұмтылуға негіз болады».

Олай болса, жоғарыда айтылған «өздік жұмыс» ұстанымы білімгерлердің үздіксіз білім алуын жетілдіруге бағытталған десек те, «сабақ барысындағы орындалатын өзіндік жұмыс» негізінен оқытушыдан дәріс кезінде тапсырылған білімді жай қайталаумен, үй тапсырмасын бұлжытпай орындаумен ғана шектеліп келеді. Сондай-ақ, егер тілін оқытатын базалық, кәсіби және элективті пәндер бойынша аудиторияда өтілетін тәжірибиелік және практикалық сабақтар да білімгерлердің дара тұлғалық ерекшеліктері мен жеке-дара қабілеттерін шыңдап дамытуға, тақырыптың мазмұнын толықтай меңгертуге, ой-танымдық әрекеттерін арттыруға айтарлықтай әсерліліктер бере алмайды.

Сол себепті, оқу үрдісінің барлық түрлерінде, яғни әрбір білім алушының жеке өз бойында ғана қанат жайып, білім алу және орнығуы тиіс өздік жұмыс («жұмыс» білім алушы арқылы орындалған кезде ғана «өзіндік» немесе «өзі орындайтын жұмыс» деп айтылуы тиіс) негізінде олардың шығармашылық қабілеттерінің белсенділігін арттыруға бағытталған. Алайда өздік жұмыс оқу үрдісінің екінші түрінде, яғни сабақтан тыс оқытушының жетекшілігімен немесе сабақтан тыс өзін-өзі білім алуда ұйымдастыру, басқару, қалыптастыруда көрініс тапсамен, ол «шығармашылық белсенділік» ұстанымында білімгерлердің жас ерекшеліктеріне, ойлау қабілеттерінің даму дәрежесіне қарай әр түрлі деңгейде өрбиді, әртүрлі әрекет етеді, сондықтан өздік жұмысты (СОӨЖ және СӨЖ) орындауға қойылатын шарттар мен талаптар да әртүрлі болуы тиіс. Дегенмен, профессор Р. Лемберг СӨЖ –ді ойдағыдай ұйымдастырудың төмендегі шарттарын ұсынады:

білім алушының атқаратын жұмысының мақсатын айқын түсінуі;
жұмыстың жемісті аяқталуына, оның алдағы нәтижесіне қызығуы;
жұмысты білім алушының өз еркімен, қалауымен орындауы.

Сонымен қатар СӨЖ-ді ұйымдастыруға төмендегі талаптарды жатқызады:

білім алушылардың бұл жұмысын оқу жұмысының басқа түрлерімен дұрыс ұштастыра білу;
білім алушылардың дербестігін арттырып, өздік білім алу қабілетін жүйелі түрде дамыту;
өздік жұмыстың мазмұнына күнделікті өмірден алынған материалдарды, хабарларды енгізу.

Ғалым Р. Лембергтің СӨЖ туралы пікірімен кейінгі толқын ғалымдар пікірлері де үндесіп жатыр. Мысалы, Н. Абсометова студенттің өздік жұмысын ұйымдастырудағы негізгі міндеттер туралы былай дейді: «Өздік жұмыстың тапсырмалары мен оны орындауға қажетті талаптардың нақтылануы қажет және методикалық талаптар нақты және түсінікті болуы тиіс» [1: 22].

Ал М. Жаңабекова болса, «өздік жұмыстың бірінші түрі болып табылатын СОӨЖ оқытушымен бірге орындалатын білім алушы жұмысының аудиториядан тыс орындалатын тапсырмасы, соңғы оқу жылдары СОӨЖ жанында оқу кестесіне кірмей, бөлек кесте бойынша жүргізіліп келеді дей келе, бұл сабақтың түрін ұйымдастыру практикалық сабақ барысында оқу материалдарын толық түсінбей қалған білім алушылармен жеке жұмыс жасауға, оны тақырып бойынша интранетке салынған тапсырманың орындалуына талап етуге, даярлық деңгейі әр түрлі білім алушылармен әр түрлі жұмыс жасауға мүмкіндік береді. Бұл үшін әрбір кәсіби тіл маманына «кеңсе уақытында» білім алушымен «өздік жұмыс» өткізуге жағдай жасалған «жұмыс бұрышы» ауадай қажет, ол әзірге қолжетімсіз келеді» – деп қорытынды жасайды [2: 361].

Оқу үрдісінің кредиттік технология жүйесі бойынша оқытудың бұл түрін ұйымдастыру кезінде әрбір мамандықтың жалпы оқу пәнінің көлемі аптасына 3 кредиттен кем болмайтын өлшеммен бағаланып отырғандықтан, жұмыс оқу бағдарламасына сәйкес әрбір тақырыптық блоктағы оқу материалдарын, білім алушының өз бетінше жұмысы (СӨЖ) және оқытушы жетекшілігімен орындалатын жұмысы (СОӨЖ) арқылы сабақ түрлерін жаңаша ұйымдастыра отырып, қосымша жұмыс түрлерін де игертуге тура келеді дегуге болады. Кредиттік технология бойынша білім алушының өзіндік жұмысы оқыту үдерісінің негізгі бөлігін құрайды, өзіндік жұмыс білім алушылардың оқытылатын пәнді жүйелі әрі саналы түрде меңгеру, игерілген білім, білік, дағдыларды білету, дәріс, тәжірибиелік және практикалық сабақтарға жан-жақты дайындалуына негіз болады, сондықтан білім алушының білімінің сапасы өзіндік жұмыстың дұрыс ұйымдастыруына тікелей байланысты болып келеді.

Олай болса осы білім алушылардың өзі орындайтын «өздік жұмысын» (СӨЖ) «қашықтық» деңгейде «интранет» арқылы нақты тапсырмалар беріп, уақтылы орындалуын қадағалау кезінде кейбір білім деңгейі жоғары білімгерлердің қосымша тапсырмаларды орындаудағы «шығармашылық белсенділіктерін» анықтадық. Әсіресе білім деңгейінде берілген тапсырмаларды, ереже бағандарын басшылыққа ала отырып, тың тапсырмаларды өздігінен

Общелитературные слова, которые в языке химии приобрели значение термина, образуют сочетания определенной группой слов, приобретая, при этом, значение слов-терминов: *периодический закон, закон сохранения массы, гомогенная реакция, гетерогенная реакция, эндотермическая реакция, экзотермическая реакция, молярная масса, атомная масса, процесс гибридизации, процесс кристаллизации, процесс горения*. Специфика языка химии заключается в широком использовании химических величин, их характеристик, формулировании законов, теорий, для описания и объяснения химических явлений химия пользуется своей терминологией. Химические термины – это точные названия, «имена понятий» объектов, их свойств и химических процессов. Успешное овладение языком химической науки способствует формированию знаний на вводимой на уроке новой терминологии.

Проведенный анализ, показал, что в терминологическом составе языка химии наблюдается большое количество интернациональных единиц. Абсолютное большинство заимствований приходится на долю латинского и греческого языков. Так, например, из латинского языка в химическую терминологию перешли такие термины как *реакция, дискретность, протон, нейтрон, молекула, микромир, вакуум, диффузия, инерция, материя, макромир, постулат*; а из греческого языка – *кристалл, магнит, манометр, механика, физика, электрон, атмосфера, барометр, анализ и др.*

Встречаются заимствования также из немецкого, французского, английского языков, но в малом количестве: *батарея* (франц.), *газ* (франц.), *грамм, клапан, масштаб* (немец.), *ньютон, статор* (англ.).

Анализ научных текстов, предназначенных для студентов- химиков, позволил выявить важнейшие морфологические элементы, которые наиболее типичны для химической терминологии:

Следует отметить, что большое количество химической терминологии образовано при помощи суффиксов: **-ни/-ани** (*плавление, кипение, изменение, соединение, разложение, образование, замещение, основание, возрастание, охлаждение, превращение, парообразование*), **-ость/-есть** (*растворимость, ковкость, жидкость, насыщенность, плотность, зависимость*), **-к** (*установка, прокатка, разбивка, обработка, перегонка, прослойка*), **-ств** (*воспроизводство, устройство, средство, свойство*), **-ация** (*реакция, кристаллизация, гибридизация, радиация, поляризация, фильтрация, нейтрализация, конденсация*), **-ник** (*проводник*), **-ик** (*диэлектрик*), **-тель** (*восстановитель, исследователь, окислитель, носитель, разделитель, двигатель, усилитель, замедлитель, множитель*), **-атор** (*конденсатор, генератор, вибратор*), а также префиксоидов латинского и греческого языков: приставки *микро-* (греч.) – *макро-* (греч.) – указывают соответственно на малую и большую величину или раз чего-либо, например, *микрофон; макромолекула, микрочастицы, микроскоп*; приставка *мили-* (лат.) обозначает «тысячу» и является единицей физической величины, например, *миллиграмм, миллиметр*; приставка *кило-* (греч.) несет значение «тысяча» и служит наименованием единиц физической величины – *килограмм, киловатт*; приставка *анти-* (греч.) обозначает «против», например: *антивещество, античастицы, антигель, антиаппарат*; приставка *диа-* (греч.) обозначает «через, сквозь», например, *диэлектрики, диамагнетизм*; приставка *де-* (греч.) обозначает «удаление», например, *демодуляция, десорбция, деполаризация*; приставка *деци-* (лат) означает «десять», например, *дециметр, децибел* и т.д.

Действия, направленные на работу с терминами можно определить по следующему алгоритму:

- первый этап – чтение учебно-научного текста по специальности;
- второй этап – словарная работа;
- третий этап – расшифровка термина через его дефиницию.

Таким образом, мы пришли к выводу, что терминологическая лексика в подязыке специальности имеет специфические особенности. Для сознательного усвоения химической терминологии студентами требуется глубокое знание этимологии и значения наиболее употребительных греческих, латинских и арабских заимствований т.е. постоянных терминообразующих единиц, которые конкретизируют термин и определяют его содержание. Информационное воздействие языка на человека очень велико. Оно может носить положительный или отрицательный заряд в зависимости от целевой установки. В связи с этим возрастает также роль терминологии в формировании научного мировоззрения, так как в современный период процесс именовании специальных понятий приобретает все большую актуальность.

1. Новикова Е.Г. и др. Языковая личность топ-менеджера современного технического университета как дидактическая модель в языке подготовки выпускника элитного технического образования // Мир русского слова и русское слово в мире: Материалы XI конгресса МАПР. Sofia: Heron press, 2007.

2. Сачков Ю.В. Научный метод: вопросы его структуры. Текст // Вопросы философии. – 1983. – № 2.

3. Лейчик В.М. Проблемы отечественного терминоведения // Вопросы филологии. – 2000. – № 2(5).

4. Лейчик В.М. Терминоведение. – М.: Книжный дом «Либроком», 2009.

5. Митрофанова О.Д. Научный стиль речи: проблемы обучения. – М.: Русский язык, 1985.

6. Кожин А.Н. Функциональные типы русской речи. – М.: Высшая школа, 1982.

ОҚУ ҮДЕРІСІНДЕ БІЛІМ АЛУШЫНЫҢ «ӨЗДІК ЖҰМЫСЫН» ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

М.А. Жапабекова, Д.Б. Рскелдиева

Қазақстан, Алматы, эл-Фараби атындағы ҚазҰУ
magulsim@mail.ru, r.dana.88@mail.ru

Тірек сөздер: кредиттік жүйе, білім алушы, үздіксіз білім алу, өзіндік жұмыс, шығармашылық белсенділік

Бүгінгі заманның сұранысына орай терең ойлап, алдына мақсат қойып, өз бетінше жұмыс атқара алатын маман кадрларды дайындау кредиттік жүйе бойынша білім берудегі – негізгі талап. Осы талапқа сай жеке тұлға бағытталған білім берудің кредиттік технология жүйесі – білім алушының өзінен білім алуға бейімділігі

орындауы ағылшын тіліндегі сөздерді дұрыс оқуға, сөйлеуге талпынған білім алушылардың тіл үйренуге деген қызығушылығын арттырды. Олай болса, өз заман сұранысына лайық кәсібін жетік меңгерген мамандар дайындау үшін жоғары оқу орнындағы алғашқы баспалдақтардан бастап білім алушыны өз бетінше көп жұмыс істеп ізденуге баулу қажет. Демек, «шығармашылық белсенділіктің кілті – өздік жұмыс, соның ішінде өзіндік жұмыс» деген тұжырымға келеміз.

Қорыта айтқанда, шетел тілі сабақтарында күнделікті және кәсіби мәтіндерде кездесетін тың сөздер мен сөз тіркестерінің, фразеологизмдердің баламасын немесе анықтамасын электронды сөздіктерді орынды қолданып, жылдам әрі тез табуға болады. Оқытылатын тіл елінің елтану материалдары мен жаңа ақпараттарға негізделген жаһандық технологиялық білім деңгейін өлшейтін ойлау қабілетін бақылау мен жазбаша түрдегі сынақтарды орындауда интернет ресурстарын пайдалану қолжетімді болғанымен, электронды кітапханаларды жүйелі пайдалану, интерактивті тақтаны тиімді қолдану белсенділігі төмен білім алушылар саны әзірге. Сондықтан, студенттердің шет тілдерін меңгеру үдерісінде дәстүрлі әдістерді жаңашаландыру арқылы қазіргі технологияларды кеңінен қолданып, *шығармашылық белсенділігін* дамыту, білім деңгейін жетілдіруге көмек беру, жобалық бағыт-бағдар көрсету, білім алушының орындаушылық қызметтерін арттыру – оқытушының негізгі міндеті болып табылады.

1. Абсеметова Ж. Кредиттік оқыту жүйесіндегі студенттің өзіндік жұмысын ұйымдастыру туралы // XXXIX ғылыми әдістемелік конференция материалдары, 2009.
2. Жапабекова М.А. Ағылшын тілі сабағында өзіндік жұмысты ұйымдастыру арқылы білім сапасын жетілдіру. – М. Томановтың 80 жылдығына арналған халықаралық ғылыми-теориялық конференция материалдары. – Алматы: Қазақ университеті, 20.02. 2012. – 363 б.
3. Исаева Г. Шет тілі сабағында инновациялық технологияларды қолданудың кейбір ерекшеліктері // «Жаңа тұрпатты мұғалім дайындаудың өзекті мәселелері» атты республикалық ғылыми конференцияның материалдары. – Мектептегі шет тілі. – 2011. – № 3. – 60 б.

ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ВИРТУАЛЬДІ ЖҮЙЕСІ – ЗАМАН ТАЛАБЫ

ИМАНҚҰЛОВА С.М.

Қазақстан, Алматы, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ
isalta_69@mail.ru

Тірек сөздер: қазақ тілі, шексіз мүмкіндіктер, қашықтықтан оқыту, виртуальді білім

Біз қазіргі заман талабына сай виртуальді қарым-қатынас жанданған ғасырда өмір сүріп жатырмыз. Білім беру жүйесінде виртуальді технология 1960 жылдардан бастап ұшқыштардың ұшақты басқару әдісін меңгеру үшін қолданылып, 80 жылдары АҚШ-та әскери құрамды арнайы генерациялық машина арқылы қашықтықтан басқару мақсатында құрылған екен. Виртуальді объект дегенді адам мен машинаның бірігуі деп түсінетініміз осы себептен туындаса керек.

Ал қазақ тіл білімінде қашықтықтан оқыту ұғымы өткен ғасырдың 20 жылдарынан бастап қолға алынған. Қазақ тіл білімінің тұңғыш профессоры, қазақ тілінің майталман зерттеушісі Қ. Жұбанов 1926 жылы «Еңбекші қазақ» газетіне «Аулақтан оқыту» деген тақырыпта мақала жариялаған [5]. Мақалада тілші-ғалым мектеп мұғалімдеріне көмек көрсетуді екі түрлі жолмен жүзеге асыру қажет деген, бірі – тікелей мектепке келіп көмектесу, екіншісі – хат-хабар арқылы көмектесу немесе аулақтан оқыту.

Қ. Жұбанов өз заманындағы педагогикалық ой-пікірден 40-50 жылдай алға кетіп, мұғалімнің оқушыға білім беріп қана қоймай, оны тұлғалық жағына қалыптастырушы екенін де атап көрсеткен. Қазіргі деңгейлік оқыту, тұлғалық-бағдарлы оқытуды сол кездің өзінде-ақ ғалым өз еңбегінде атап кеткен екен.

Соңғы 10-15 жылдың ішінде телекоммуникациялық технология мен гипермедианың қарқынды дамуына байланысты лингвист ғалымдар өз идеяларын ұсынып, тілді меңгерудің тиімді жолдарын қарастыруға көшті.

Р.Ә. Шаханова, Г.К. Нұрғалиева, Д.М. Жүсіпалиева, Г.К. Ізтілеуова, т.б. ғалымдар еңбектерінде ЖОО-дағы қашықтан оқыту мәселесін қозғаса, М.Б. Есбосынов мектептегі қашықтан оқытудың тәсілдерін, материалды үйренудің жаңа жолдарын көрсетеді [4: 7].

Қашықтықтан оқытудың жаңа кезеңі түрлі форматтағы мультимедиялық технологияларды қамтамасыз ететін графикалық қолданбалы интерфейстермен жабдықталған жеке компьютерлердің кең таралуымен байланысты. Жеке компьютерде мультимедиялық мүмкіндіктерді қолдану компьютерлік оқытуды жетілдіруге алып келді. Қазіргі таңда Интернет жүйесі арқылы кез келген қашықтықтан, қалаған уақытта ақпараттық технологияларға қол жеткізуге мүмкіндік алдық. Интернет жүйесін тұтыну арқылы білім беру контентінің мүмкіндіктерін қашықтықта отырып-ақ пайдаланып отырмыз.

Қашықтан оқыту қала мен ауылдың әлеуметтік-экономикалық жағдайын көтеруге, сапалы білім алуға жағдай туғызатын оқытудың түрі екенін бүгінгі күннің талабы мен сұранысы дәлелдеп отыр.

Қашықтан оқыту – жаңа ақпараттық және телекоммуникациялық технология мен техникалық құралдар кең түрде қолданылатын, студенттерге мемлекеттік стандартқа сәйкес білім беретін, стандарттағы пәндерді еркін таңдауына жағдай жасайтын оқытудың түрі.

Аталған терминнің негізінде виртуальді орта, виртуальді кеңістік деген ұғым қолданысқа енді. Ол виртуальді білім беру жүйесі арқылы жүзеге асады.

Виртуальді білім беру субъекті мен объектінің кеңістіктегі өзара байланысының нәтижесі, ол компьютерлік технологиялар арқылы жүзеге асады. Виртуальді білім беру кеңістігін оқытушы, студент немесе объекті мен субъектінің коммуникативтік қарым-қатынасынсыз, болмаса компьютерлік құрылғысыз елестету мүмкін емес.

Қазіргі таңда виртуальді оқыту жүйесінің теориялық және қолданбалы зерттеулерімен айналысып жүрген шетел ғалымдары: Н.В. Апатова, Ю.С. Брановский, Ю.М. Горвиц, Т.М. Емельянова, Л.С. Зазнобина, Е.В. Зворыгина, Н.Н. Подьяков, М.И. Фокеев, Л.А. Хачатуров, Л.Д. Чайнова – жалпы білім беруде; П. Джонсон-

СОДЕРЖАНИЕ

ДОКЛАДЫ ПЛЕНАРНОГО ЗАСЕДАНИЯ

Jaroslav Cukan <i>Integrative, communicative and cultural-identifying function of language</i>	8
Рысалды Қ.Т. <i>Мәдениаралық коммуникацияның кейбір аспектітері туралы</i>	8
Michael Robtoy <i>Personal Experience of National and Cultural Stereotypes Affecting Intercultural Communication</i>	9
David Landis <i>Effects of globalization on the production of knowledge in two locations</i>	11
Смагулова Ж. <i>Социолингвистические изменения: к вопросу о методологии исследования</i>	11

СЕКЦИЯ 1

ИННОВАЦИИ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ В КОНТЕКСТЕ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ

Adamová E. <i>EFL teaching and learning: overcoming language interference in the process of students' translation competence acquisition</i>	15
Janecová E. <i>Subtitling as a method of teaching language, translation, cultural studies and intercultural communication</i> ...	17
Yakup Doganay <i>The impact of cultural based activities in foreign language teaching at upper-intermediate (B2) level</i>	18
Әлиакбарова А., Утемғалиева Н. <i>Ағылшын тілін меңгеруде тілдік қатынастағы грамматикалық интерференция құбылысы</i>	23
Өзімжанова Г.М. <i>Оқу үрдісінде білім алушының «өздік жұмысын» ұйымдастырудың тиімділігі</i>	25
Балгазина Б.С. <i>Обучаем чтению «с интересом»</i>	28
Бахаутдинова Г.Н. <i>Интерактивный метод обучения японскому языку через аниме-сайт (пример его использования на уроке)</i>	30
Бекалаева А.О., Рыскеева Б.Д. <i>Цели и задачи проблемного обучения</i>	33
Бекмашева Б.Н., Махарова Г.С. <i>Шетел тілін оқыту әдістерің әр түрлілігі</i>	35
Бесирова Н.С. <i>Шет тілі сабағында жаңа ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың қолданылуы</i>	37
Valieva A.K., Kolesnikova T.P., Mustafina G.K. <i>Teaching listening via press</i>	38
Джаламова Ж.Б., Алдабергенқызы Л.А. <i>Изучение терминов как способ овладения языком специальности</i>	40
Жаңабекова М.А., Рскелдиева Д.Б. <i>Оқу үдерісінде білім алушының «өздік жұмысын» ұйымдастырудың тиімділігі</i>	42
Иманқұлова С. М. <i>Қазақ тілін оқытудың виртуальді жүйесі – заман талабы</i>	44
Исмаилова Ш.А. <i>Использование мультимедийных технологий в формировании самообразовательной компетенции у студентов неязыкового вуза</i>	47
Karipbayeva G.A. <i>Teaching English</i>	49
Куличенко Ю.Д. <i>Коммуникативный метод обучения иностранному языку: достоинства и недостатки</i>	51
Маткеримова Р.А. <i>Формирование лингвистического мышления в обучении французскому языку</i>	53